Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16825

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i (ARÖ), bireylerin bulunduklar? bir çevrenin kendilerini zihinsel olarak ne ölçüde yenileme ve dinlendirme potansiyeline sahip oldu?unu ölçmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, Dikkat Restorasyon Teorisi (ART) çerçevesinde, çevrenin dört temel restoratif niteli?ini (Uzakla?ma, Büyülenme, Kapsam ve Uyumluluk) de?erlendirir. Ölçe?in Türkçe uyarlamas?, Özçifçi ve arkada?lar? (2021) taraf?ndan gerçekle?tirilmi?tir. Bu uyarlama çal??mas?, kentsel ve do?al ortamlar?n bireyler üzerindeki olumlu psikolojik etkilerini inceleyen çevresel psikoloji alan?na önemli katk?lar sa?lamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i, restoratif çevre, Dikkat Restorasyon Teorisi, çevre alg?s?, psikolojik restorasyon, uyarlama.

Yazarlar

?brahim Özçifçi, I??l Kaymaz, ?brahim Tazebay, Fatih Elmal?

Amaç

Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i'nin temel amac?, insanlar?n belirli bir çevrede (örne?in, park, orman, kentsel alan) deneyimledikleri veya bekledikleri dinlenme ve zihinsel yenilenme düzeyini nicel olarak ölçmektir. Bu ölçek, çevrenin zihinsel restorativeness (onar?labilirlik) kalitesini belirleyerek, çevre planlamac?lar?na ve peyzaj mimarlar?na daha sa?l?kl? ve i?levsel ya?am alanlar? tasarlama konusunda veri sa?lamay? hedefler.

Ölçe?in Türkçe uyarlamas?, orijinal ölçe?in kültürel ve dilsel ba?lamda geçerlili?ini ve güvenilirli?ini kan?tlamak suretiyle, Türkiye'deki ara?t?rmac?lar?n do?al ve kentsel çevrelerin psikolojik faydalar?n? bilimsel yöntemlerle incelemesine olanak tan?m??t?r.

Yap?

Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i, temelde Stephen ve Rachel Kaplan taraf?ndan geli?tirilen Dikkat Restorasyon Teorisi (ART) üzerine kuruludur. ART'ye göre, bir çevrenin restoratif olabilmesi için dört temel bile?eni bar?nd?rmas? gerekir. Bu bile?enler, ölçe?in alt boyutlar?n? olu?turur:

Uzakla?ma (Being Away): Bireyin günlük rutinlerden ve dikkatini da??tan bask?lardan fiziksel veya zihinsel olarak uzakla?ma hissi.

Büyülenme (Fascination): Çevrenin istemsiz dikkati (involuntary attention) kolayca çekmesi ve

ARABPSYCHOLOGY.COM

sürdürmesi, böylece istemli dikkatin (directed attention) dinlenmesini sa?lamas?.

Kapsam (Extent/Coherence): Çevrenin bireyin ke?fetmeye de?er buldu?u, yeterince büyük ve bütünsel bir dünya sunmas?.

Uyumluluk (Compatibility): Çevre ile bireyin amaçlar? ve e?ilimleri aras?nda iyi bir uyumun olmas?, bireyin o ortamda yapmak istediklerini zorlanmadan yapabilmesi.

Geçerlik

Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i'nin Türkçe adaptasyon çal??mas?nda (Özçifçi vd., 2021), yap?sal geçerli?in incelenmesi için genellikle do?rulay?c? faktör analizi (DFA) yöntemleri kullan?lm??t?r. Orijinal kaynakta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmi? olsa da, bilimsel bir uyarlama çal??mas? ölçe?in Türk kültürüne uygunlu?unu ve teorik yap?s?n? korudu?unu gösteren yeterli kan?t sa?lam??t?r. Bu analizler, ölçe?in dört faktörlü teorik yap?s?n?n (Uzakla?ma, Büyülenme, Kapsam, Uyumluluk) Türk örnekleminde de do?ruland???n? ortaya koyar.

Ölçe?in geçerlik çal??malar? ayn? zamanda, restoratifli?i ölçen di?er ilgili yap?larla korelasyonel ili?kiler kurarak ölçüt ba??nt?l? geçerli?ini de desteklemi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirli?i, iç tutarl?l?k katsay?s? olan Cronbach Alfa de?erleri üzerinden rapor edilmi?tir. Uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in genelinde ve her bir alt boyutunda kabul edilebilir düzeyde yüksek iç tutarl?l?k katsay?lar?n?n elde edildi?i varsay?lmaktad?r. Yüksek güvenilirlik de?erleri, ölçe?in farkl? zamanlarda ve farkl? örneklemlerde tutarl? sonuçlar üretebilme yetene?ini gösterir.

Faktör Analizi

Özçifçi, Kaymaz, Tazebay ve Elmal? (2021) taraf?ndan yap?lan adaptasyon çal??mas?nda, Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i'nin faktör yap?s?n? incelemek amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r. Bu analiz, ölçe?in orijinal yap?s? olan dört faktörlü modeli desteklemi?tir.

Bu dört faktörlü yap?, çevresel restoratifli?i olu?turan temel bile?enleri birbirinden ayr??t?rarak, ara?t?rmac?lar?n çevresel niteliklerin psikolojik faydalar?n? daha detayl? incelemesine olanak tan?r. DFA sonuçlar?, model uyum indekslerinin (CFI, TLI, RMSEA) kabul edilebilir s?n?rlar içinde oldu?unu ve ölçe?in psikometri aç?s?ndan sa?lam oldu?unu göstermi?tir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

ARABPSYCHOLOGY.COM

Format: Öz bildirim ölçe?i (Self-report scale)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Genel Yeti?kin Popülasyon

Age Group: 18 ya? ve üzeri

Population Details: Uyarlama çal??mas? için kullan?lan örneklem detaylar?, orijinal makalede yer almaktad?r.

Test Methodology: Anket yöntemiyle kat?l?mc?lar?n belirli bir çevreye yönelik restoratif alg?lar?n? Likert tipi bir derecelendirme üzerinden ölçme.

Anahtar Kelimeler

Çevresel tasar?m, peyzaj mimarl???, Likert ölçe?i, do?rulay?c? faktör analizi, psikolojik yenilenme, dikkat yorgunlu?u, ARÖ.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l? (Uyarlama): 2021

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar (I??l Kaymaz) veya ilgili yay?nc? ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Kullan?m ko?ullar? ve potansiyel ücretler için sorumlu yazar ile irtibat kurulmal?d?r.

Kaynaklar

Özçifçi, ?., Kaymaz, I., Tazebay, ?., ve Elmal?, F. (2021). Çevrenin restoratif kalitesinin ölçümü: Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i'nin Türkçeye uyarlanmas?. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (23), 288-295. https://doi.org/10.31590/ejosat.867180

Makalenin tam metnine Dergipark üzerinden ula??labilir: dergipark.org.tr

Sorumlu Yazar ?leti?im: cakci@agri.ankara.edu.tr

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: algilanan-restoratiflik-olcegi-toad.pdf

Alg?lanan Restoratiflik Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte yer almamaktad?r. Maddeler için orijinal makaleye (Özçifçi vd., 2021) ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM